

EROTIEK OP DE DORSVLOER

‘Ik ben het, Ruth,’ zei ze. ‘Wilt u bij mij u nemen, want u kunt voor ons als lossen optreden.’
(Ruth 3,9)

Boaz verwekte Obed bij Ruth (Matteüs 1,5)

Verdriet

Ruth woonde alweer een paar weken in Bethlehem bij haar schoonmoeder Noömi. Samen waren ze uit Moab gekomen. Noömi kapot van verdriet. Want ze was er als economisch vluchteling heengegaan, maar had er man en beide zonen verloren. Verpletterend verdriet.

Verdriet maakt noodgedwongen vaak egocentrisch. Je kunt dan eenvoudig geen oog hebben voor anderen. Maar na een tijdje leek het alsof de mist van haar verdriet enigszins optrok. En uit die mist dook Ruth op. Het is alsof Noömi voor het eerst zag hoe Ruth eraan toe was. Zij was immers ook haar man kwijt. En ze had als Moabitische ook nog eens alles wat haar vertrouwd was achter zich gelaten om met Noömi naar een vreemd land te trekken. Daar moest ze maar zien te overleven. Ze had niet alleen geen kostwinner, als weduwe maakte ze ook nog eens geen kans op nageslacht – zo’n beetje de enige bestaansredenen die je als vrouw in die dagen had.

Lossen

Noömi kreeg er op een dag oog voor. ‘Mijn dochter, zal ik niet een thuis voor je zoeken?’ zei ze. Noömi ziet in dat zij Ruth zo’n thuis niet kan bieden. Wijs van Noömi. Ze claimt Ruth niet. In plaats daarvan heeft ze een plan uitgedroefd. Een plan waarin ene Boaz een hoofdrol speelt.

Een paar dagen ervoor was Ruth erop uitgegaan om te zorgen voor brood op de plank. Het was oogsttijd en ze ging proberen een graantje mee te pikken. Letterlijk. Bij toeval was ze op het land van Boaz terecht gekomen. Deze Boaz had meer dan gewone belangstelling voor Ruth getoond. Bovendien bleek hij de lossen binnen de familie van Noömi te zijn. Lossen – een technische term uit die dagen. Een lossen was in het oude Israël iemand binnen een familie die borg

moest staan voor een sociaal kansarm familielid. Maar na die eerste ontmoeting had Boaz niets ondernomen, en dus besloot Noömi hem een handje te helpen.

Een riskant plan

Het was in de dagen dat de oogst was binnengehaald. Het gerst moest nu gewand worden. Het werd door een molen gehaald of in de lucht gegooid, waarbij de lichtere deeltjes en de strootjes door de wind werden weggeblazen waardoor de korrels overbleven. Dat werd bij voorkeur tegen de avond gedaan wanneer er vanuit zee een briesje opstak. Daarna aten en dronken de mannen en bleven op het land overnachten, waarschijnlijk om de oogst te bewaken. Boaz zou die nacht ook op zijn akker blijven, wist Noömi. En zo ontstond haar plan: die nacht moest Ruth naar Boaz. Een gewaagde onderneming.

Noömi zei tegen Ruth dat ze zich mooi moest maken. Eerst moest ze in bad, daarna moest ze zich met heerlijk ruikende olie inwrijven, en vervolgens zou ze haar mooiste kleren aantrekken. Er zal hier een daar ook wel wat make-up zijn gebruikt, want dat hadden ze in die tijd ook al.

Erotische lading

Toen Ruth opgetut was, gaf Noömi haar nauwgezet instructies mee. En dan wordt het verhaal spannend. Want de instructies die Noömi haar gaf, zaten vol met erotische toespelingen. Ruth moest onder dekking van het duister naar Boaz. En dan moest zij zijn voeteneinde terugslaan. Voeteneinde – voet is, hoe vreemd het ook voor ons klinkt, in de Bijbel een verhullend woord voor het mannelijk geslachtsdeel. En ‘terugslaan’ kan ook betekenen: ontbloten. En vervolgens moest Ruth bij Boaz gaan liggen – wat ook kan betekenen: gemeenschap hebben. Let wel: het verhaal zegt het niet op een directe wijze. Maar voor oud-oosterse oren kreeg het verhaal hiermee een ongehoord erotische lading.

Noömi besloot met de woorden: ‘Als je bij hem ligt, zal hij je wel vertellen wat je moet doen.’ Toen ging Ruth op weg. En niet zomaar voor een goed gesprek met Boaz, dat voel je wel.

Onder Boaz' vleugel

Boaz was ondertussen klaar met het werk, had goed gegeten en gedronken en ging vervolgens onder de sterrenhemel slapen. 'Met een vrolijk hart' vertelt het verhaal, wat erop duidt dat Boaz een paar wijntjes op had. Toen hij sliep, sloop Ruth naderbij. Het verhaal gebruikt exact dezelfde suggestieve woorden om te vertellen dat Ruth de deken opsloeg en bij Boaz ging liggen. Haar hart moet in haar keel hebben gebonkt.

Midden in de nacht werd Boaz wakker. 'Wie is daar?' vroeg hij geschrokken. 'Ik ben het, Ruth,' fluisterde ze. Tot dan toe had Ruth alle instructies van Noömi nauwgezet opgevolgd, maar dan gaat ze ervan afwijken. Ze wacht namelijk niet af wat Boaz háár gaat zeggen, maar neemt zèlf het heft in handen: 'Wilt u mij bij u nemen, want u bent de lossen.' En daar zetten wij het verhaal vanmorgen even stil, want deze woorden zijn te vol van betekenis om er zomaar langsheen te gaan. Er zitten nota bene vijf lagen in deze woorden, die we één voor één zullen afgraven.

Initiatiefrijk

Allereerst tonen die woorden hoe initiatiefrijk Ruth was. Ze was geen vrouw die afwachtte. Dat had ze al eerder bewezen toen ze bewust koos om met Noömi naar een volstrekt vreemd land te gaan. En eenmaal aangekomen in Betlehem stak ze vrijwel meteen de handen uit de mouwen om in het onderhoud van zichzelf en Noömi te voorzien. En nu neemt ze opnieuw het voortouw. Het is een vrouw die regie durft te nemen. Dat is het eerste.

Het tweede is dit: met haar vraag of Boaz haar tot zich wil nemen, doet Ruth hem min of meer een huwelijksaanzoek. Ze spreekt Boaz aan op zijn rol als lossen. Hij kon voor nageslacht kon zorgen. In het kind of de kinderen die daaruit zouden voortkomen, zou de naam van de overledene en dus het geslacht van Noömi voortleven. Ruth doet een beroep op een dergelijk huwelijk. Ongehoord voor die tijd: een vrouw die een man een aanzoek doet. Dat is het tweede.

Onder wiens vleugels?

Het derde is: de woorden waarmee zij dit aanzoek doet, horen bij de zelfde categorie erotisch geladen uitdrukkingen van zo-even. Ruth biedt Boaz aan om als man en vrouw bij elkaar te zijn. Met woorden onderstreept zij wat ze zonder

woorden ook al liet merken door bij hem onder zijn deken te kruipen. Ze is bereid tot seksueel verkeer.

Het vierde is dit. Ruth gebruikt hier een uitdrukking die Boaz in een ander verband ook al had gebruikt. Toen zij elkaar voor de eerste keer hadden ontmoet, had Boaz zijn bewondering voor haar getoond. En toen had hij een soort zegenbede over haar uitgesproken: 'Moge de God van Israël onder wiens vleugels je bent komen schuilen, je belonen.' Al is het in onze vertaling niet te zien, hier gebruikt Ruth diezelfde uitdrukking: 'Spreid uw vleugel uit over uw dienstmaagd,' zegt ze. Met andere woorden: ze vraagt Boaz om zelf te zorgen voor de verhoring van zijn zegenbede. Boaz moet God een handje te helpen.

Moabitische

En dan tenslotte dit. Ruth is een Moabitische. En Moabieten golden als de aartsvijand van Israël. Op de tocht naar het beloofde land, was het volk Israël ooit de doortocht door Moab ontzegd. Daarom stond er in de Wet van Mozes dat Moabieten niet tot Israël zouden mogen behoren. 'Tot in het tiende geslacht' stond er. Het betekende: nooit en te nimmer.

Alles nog even op een rijtje: Ruth blijkt (1) een initiatiefrijke vrouw die haar eigen lot in handen neemt door (2) Boaz ten huwelijk te vragen en (3) zich ook bereid toont tot seksueel verkeer met (4) een beroep op Boaz' eigen zegenbede en dat (5) als Moabitische vrouw die naar de letter van de wet niet eens in Israël mocht verblijven!

De hemel hield de adem in

Toen Ruth was uitgesproken moeten God en zijn engelen even de adem hebben ingehouden. Wat zou Boaz doen? Het volgende had kunnen gebeuren. Hij had haar kunnen zien als een sloerie. Hij had haar boos weg kunnen sturen en aan de schandpaal kunnen nagelen. Hij had een naam te verliezen. Hij had ook misbruik van de zaak kunnen maken. Ruth was in al haar gedurfde kwetsbaarheid een gemakkelijke prooi. Hij had haar kunnen behandelen als een pleziertje voor één nacht. Een wegwerpproduct. Als vrouw was ze, zeker in die tijd, uiterst kwetsbaar. En misschien was haar initiatief niets anders dan een wanhoopspoging. De enige mogelijkheid om te kunnen overleven als buitenlandse vrouw. We moeten het ook niet te romantisch maken.

Even hield heel de hemel de adem in. Wat zou Boaz doen? Wegsturen of misbruiken? Hij deed geen van beide. Zijn antwoord was verrassend. Hij zag juist in haar zijn redder! Zij had h m hiermee geholpen. Kennelijk had Boaz ermee in zijn maag gezeten hoe dit aan te pakken. ‘Zou ze wel op mij zitten wachten?’ had hij zich afgevraagd. Uit zijn opmerking dat ze gelukkig geen jonge mannen nagelopen heeft, kunnen we opmaken dat Boaz ouder moet zijn geweest. Hij had hun leeftijdsverschil als een mogelijk obstakel gezien. Daarom was hij blij met hoe ze het had aangepakt. En hij gaf haar dan ook zijn ja-woord. Maar hij wilde alles wel netjes afhandelen. Er was namelijk nog iemand die voor het losserschap in aanmerking kwam. Daarom zou hij de zaak de volgende dag gaan regelen.

Een huwelijk onder de sterrenhemel

Ruth is die nacht bij Boaz gebleven. Wat er zich verder heeft afgespeeld, vertelt het verhaal niet. Het is kennelijk niet onze zaak. Alleen moraalridders en pornografen willen altijd precies weten wat er zich tussen de lakens van anderen afspeelt. Maar de Bijbelschrijver doet daar niet aan mee. Hij zegt niet dat er zich niets heeft afgespeeld. Maar ook het omgekeerde beweert hij niet. Het blijft een geheim tussen Ruth en Boaz zelf.

Alleen de hemel was getuige van het huwelijk dat die nacht onder de sterren gesloten werd. En de Eeuwige moet vanuit zijn lichte wereld over die donkere nacht zijn zegen gegeven hebben. Hij had het gezien en zie - het was goed, zeer goed. Het was zó goed dat deze twee gewone mensen een schakel worden in de keten van generaties waaruit eens de messias geboren wordt. De trein van Gods geschiedenis passeerde die nacht een opmerkelijke wissel op weg naar Kerst. Een wissel die Ruth en Boaz samen hadden omgezet. Maar Ruth had de meeste moed getoond. Ere wie ere toekomt.